

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ: ΈΓΓΡΑΦΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ:
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΗΨΗΣ
ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ

Η έκδοση αυτή χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το περιεχόμενο αυτής είναι αποκλειστική ευθύνη της Κέντρο Παγκόσμιων Πολιτικών Global Policies Centre και Oxygen for Democracy και δεν αντικατοπτρίζει κατ' ανάγκην τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Εργαστήριο Διαφάνειας “TransparenCY”, που διοργανώθηκε από κοινού από το Global Policies Centre (GLOPOL) και το Oxygen for Democracy, με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υποστήριξη από το έργο PLACE in Cyprus, συγκέντρωσε κορυφαίους φορείς από όλο το κοινωνικοπολιτικό φάσμα της Κύπρου για να εξετάσουν κριτικά τη διαφάνεια και τη συμμετοχικότητα των διαδικασιών λήψης αποφάσεων και διαπραγμάτευσης στο νησί. Η εκδήλωση επικεντρώθηκε στα δημοκρατικά ελλείμματα που παρατηρήθηκαν σε προηγούμενες διαδικασίες επίλυσης και αποσκοπούσε στη διατύπωση εφαρμόσιμων προτάσεων για πιο διαφανείς και συμμετοχικούς μηχανισμούς διακυβέρνησης. Οι συμμετέχοντες προέρχονταν από διάφορους τομείς, όπως πρώην διαπραγματευτές, εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, ειδικοί πολιτικής, ακαδημαϊκοί και νεαροί ακτιβιστές, αντικατοπτρίζοντας μια ποικιλόμορφη και δεσμευμένη διατομή της κυπριακής κοινωνίας.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ

Η Κύπρος παραμένει ένα ντε φάκτο διαιρεμένο νησί, όπου οι επίσημες πολιτικές διαδικασίες και οι διαπραγματεύσεις για την επίλυση χαρακτηρίζονται συχνά από την από πάνω προς τα κάτω λήψη αποφάσεων, την περιορισμένη συμμετοχή των πολιτών και την ελάχιστη δημόσια εποπτεία. Καθώς το νησί συνεχίζει να αναζητά τρόπους για επανένωση και συμφιλίωση, ο ρόλος της διαφάνειας και της συμμετοχικής διακυβέρνησης καθίσταται ολοένα και πιο επιτακτικός. Η δημοκρατική νομιμοποίηση κάθε πολιτικής συμφωνίας εξαρτάται όχι μόνο από την επίσημη έγκριση των ηγετών, αλλά και από την αντιληπτή νομιμοποίησή της από τους πολίτες.

Το εργαστήριο σχεδιάστηκε για να καλύψει αυτή την ανάγκη, προσφέροντας μια δομημένη πλατφόρμα για προβληματισμό, συγκριτική μάθηση και συνδιαμόρφωση συστάσεων με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας και της συμμετοχής των πολιτών, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για την επίλυση και των ευρύτερων διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

3. ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Συνεδρία I: Διαφάνεια στις διαπραγματευτικές διαδικασίες στην Κύπρο

Ομιλητές: Δρ. Ανδρέας Μαυρογιάννης, Erhan Erçin

Συντονιστές: Δρ. Νικόλας Κυριακίδης και Hüseyin Silman

Η πρώτη συνεδρία εξέτασε κριτικά τις προηγούμενες διαπραγματευτικές διαδικασίες της Κύπρου από την άποψη της δημοκρατικής συμμετοχής και της θεσμικής διαφάνειας. Οι δύο πρώην διαπραγματευτές τόνισαν την πολυπλοκότητα της εξεύρεσης ισορροπίας μεταξύ της εμπιστευτικότητας, η οποία είναι συνυφασμένη με τις διαπραγματεύσεις υψηλού κινδύνου, και της ανάγκης για δημόσια λογοδοσία και εμπιστοσύνη των πολιτών.

Τα κύρια ευρήματα περιλάμβαναν:

- Νομιμότητα έναντι μυστικότητας: Ενώ η πλήρης διαφάνεια κατά τη διάρκεια ευαίσθητων διαπραγματεύσεων μπορεί να είναι ανέφικτη, η απουσία τακτικής συμμετοχής του κοινού υπονομεύει τη νομιμότητα και τη βιωσιμότητα της κάθε συμφωνίας.
- Η πολιτική βούληση ως προϋπόθεση: Διαπιστώθηκε κοινή αντίληψη ότι το βασικό εμπόδιο στις συμμετοχικές διαδικασίες δεν είναι διαδικαστικό ή νομικό, αλλά πολιτικό. Χωρίς την πολιτική βούληση και των δύο ηγετών, η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών παραμένει επιφανειακή και χωρίς ουσιαστικό αντίκτυπο.

- Δομημένοι οδικοί χάρτες: Οι ομιλητές υποστήριξαν την ανάγκη για σαφώς καθορισμένες και διαρθρωμένες διαδικασίες διαπραγμάτευσης, που να περιλαμβάνουν συγκεκριμένα στάδια συμμετοχής του κοινού, διαβούλευσης με ειδικούς και επαναλαμβανόμενης ανατροφοδότησης.
- Πλαισιωμένη ανταλλαγή γνώσεων: Η απλή μετάδοση πληροφοριών δεν είναι επαρκής. Αυτό που απαιτείται είναι μια διαδικασία ερμηνείας με βάση το εκάστοτε πλαίσιο, η οποία βοηθά το κοινό να κατανοήσει τα διακυβεύματα, τις αντισταθμίσεις και τις συστημικές αλληλεξαρτήσεις.

Συνεδρία II: Διαφάνεια στις ευρύτερες διαδικασίες λήψης αποφάσεων στην Κύπρο

Ομιλητές: Δρ. Hulusi Kilim, Γιώργος Ησαΐα, Sertaç Sonan
Συντονίστρια: Δρ. İpek Borman

Η δεύτερη συνεδρία επέκτεινε τη συζήτηση, περιλαμβάνοντας την εγχώρια διακυβέρνηση και τη θεσμική λήψη αποφάσεων, ενώ τόνισε την αδιαφάνεια στους νομοθετικούς, διοικητικούς και πολιτικούς τομείς και στις δύο κοινότητες.

Τα κύρια ευρήματα περιλάμβαναν:

- Θεσμικός σχεδιασμός και τελετουργισμός: Οι ομιλητές άσκησαν κριτική στις συμβολικές μορφές διαβούλευσης και ζήτησαν τη θεσμοθέτηση της ουσιαστικής συμμετοχής των πολιτών.
- Συγκριτικά παραδείγματα: Οι παραλληλισμοί με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και τη Βόρεια Ιρλανδία υπογράμμισαν ότι η συνεργασία δεν απαιτεί πλήρη αμοιβαία αναγνώριση, αλλά κοινή δέσμευση για θεσμική λειτουργικότητα.
- Συμμετοχή Νεολαίας και Καινοτομία: Η ίδρυση της Δικοινοτικής Τεχνικής Επιτροπής Νεολαίας αναφέρθηκε ως παράδειγμα του πώς η δράση και η πίεση της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να οδηγήσουν σε θεσμικές αλλαγές.

4. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Το εργαστήριο ενθάρρυνε την επανεξέταση της διαφάνειας όχι ως τεχνικού ιδεώδους αλλά ως δημοκρατικής επιταγής. Η δημοκρατική νομιμοποίηση εκτείνεται πέρα από την εκλογική εκπροσώπηση και απαιτεί συνεχή δημόσια δέσμευση, θεσμική λογοδοσία και διακυβέρνηση με επίκεντρο τον πολίτη.

Σύμφωνα με τη θεωρία της συμμετοχικής δημοκρατίας και τα μοντέλα διαβουλευτικής διακυβέρνησης, οι συμμετέχοντες τόνισαν την ανάγκη να εννοιολογηθεί η κοινωνία των πολιτών όχι απλώς ως μια ομάδα ενδιαφερομένων μερών, αλλά ως συν-παραγωγοί πολιτικών λύσεων. Επιπλέον, η διαφάνεια πρέπει να ενσωματωθεί τόσο στους επίσημους θεσμούς όσο και στην άτυπη πολιτική κουλτούρα.

Το εργαστήριο επανεξέτασε επίσης την παραδοχή ότι η αναγνώριση πρέπει να προηγείται της συνεργασίας. Αντίθετα, προτάθηκε ότι η λειτουργική συνεργασία—θεμελιωμένη στη συμμετοχή—μπορεί να αποτελέσει προϋπόθεση για την αμοιβαία αναγνώριση, αμφισβητώντας έτσι τα κυρίαρχα παραδείγματα επίλυσης συγκρούσεων.

5. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

A. Προς τους πολιτικούς ηγέτες και τα θεσμικά όργανα:

1. Θεσμοθέτηση Δομημένης Συμμετοχής: Ανάπτυξη επίσημων χαρτών πορείας για τις πολιτικές διαπραγματεύσεις και τη διαμόρφωση πολιτικής, οι οποίοι θα περιλαμβάνουν διαβουλευτικά στάδια με εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, της ακαδημαϊκής κοινότητας και του επιχειρηματικού κόσμου.

2. Δέσμευση σε Μηχανισμούς Λογοδοσίας: Δημιουργία ανεξάρτητων οργάνων παρακολούθησης ή διαμεσολαβητών για να διασφαλιστεί ότι οι υποσχέσεις που δόθηκαν κατά τη διάρκεια των διαδικασιών διαπραγμάτευσης ευθυγραμμίζονται με τις ενδεχόμενες συμφωνίες και δράσεις.

3. Επαναπροσδιορισμός της Πολιτικής Νομιμότητας: Θεμελίωση της πολιτικής εξουσίας στην ενεργό συναίνεση και συμμετοχή των πολιτών, όχι μόνο στις εκλογικές πλειοψηφίες.

B. Προς τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών:

1. Από την Υπεράσπιση Συμφερόντων στη Συγκυβέρνηση: Υπέρβαση της παραδοσιακής μορφής άσκησης πίεσης, με στόχο τη διεκδίκηση ρόλων συναπόφασης στη δημόσια πολιτική – ιδιαίτερα σε τομείς που επηρεάζουν τις διακοινοτικές σχέσεις και τη διαδικασία οικοδόμησης ειρήνης.

2. Ενίσχυση της Ερευνητικής και Πολιτικής Ικανότητας: Ανάπτυξη τεχνικής εξειδίκευσης για την υποβολή τεκμηριωμένων προτάσεων πολιτικής και την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης.

3. Προώθηση της Πολιτικής Εκπαίδευσης: Οργάνωση διαρκών προγραμμάτων αγωγής του πολίτη που ενδυναμώνουν τους πολίτες να συμμετέχουν κριτικά σε σύνθετες πολιτικές διαδικασίες.

Γ. Προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Κοινότητα Χρηματοδοτών:

1. Ένταξη της Συμμετοχής σε Όλα τα Χρηματοδοτούμενα Έργα: Απαίτηση η ενσωμάτωση συμμετοχικών μεθοδολογιών να αποτελεί προϋπόθεση χρηματοδότησης για έργα συμφιλίωσης και εκδημοκρατισμού που υποστηρίζονται από την ΕΕ.
2. Στήριξη Υποδομών Διαλόγου: Υποστήριξη της δημιουργίας μόνιμων, δικοινοτικών πλατφορμών διαλόγου που μπορούν να λειτουργούν ως συμβουλευτικά όργανα για διαπραγματευτές και θεσμικούς φορείς.
3. Ενίσχυση Ικανοτήτων: Επένδυση στη μακροπρόθεσμη θεσμική ενδυνάμωση και στην ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού των τοπικών φορέων, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν ουσιαστικά στις πολιτικές και θεσμικές διαδικασίες.

Δ. Προς την ακαδημαϊκή κοινότητα και τα ΜΜΕ:

1. Απομυθοποίηση των Διαπραγματευτικών Διαδικασιών: Ανάπτυξη ακαδημαϊκών και δημοσιογραφικών υλικών που ερμηνεύουν πολύπλοκα πολιτικά ζητήματα για το ευρύτερο κοινό, χρησιμοποιώντας κατανοητή γλώσσα.
2. Διευκόλυνση Διαλόγου μεταξύ των Κοινοτήτων: Δημιουργία φόρουμ όπου Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι ακαδημαϊκοί και δημοσιογράφοι συνεργάζονται για την ενημέρωση και εκπαίδευση και των δύο κοινοτήτων.
3. Παρακολούθηση Δεικτών Διαφάνειας: Σχεδιασμός δεικτών και δημόσιων πινάκων ελέγχου που αξιολογούν το βαθμό διαφάνειας και λογοδοσίας των πολιτικών διαδικασιών στο νησί.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το εργαστήριο TransparenCY λειτούργησε τόσο ως διαγνωστική άσκηση όσο και ως πλατφόρμα οραμάτων. Αποκάλυψε μια κοινή επιθυμία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων για ένα πιο ανοιχτό, συμμετοχικό και με επίκεντρο τον πολίτη πολιτικό μέλλον στην Κύπρο. Παρότι ο δρόμος προς μια τέτοια αλλαγή δεν ακολουθεί μια ευθεία πορεία και συνοδεύεται από προκλήσεις, το εργαστήριο επιβεβαίωσε την πεποίθηση ότι η βιώσιμη ειρήνη και διακυβέρνηση στην Κύπρο πρέπει να οικοδομηθούν όχι μόνο από τις πολιτικές ελίτ, αλλά και μέσω μιας δημοκρατικής πρακτικής που είναι συμπεριληπτική και διαφανής.

Το εργαστήριο έκλεισε με τη δέσμευση των συμμετεχόντων να συνεχίσουν να εργάζονται συλλογικά για την προώθηση αυτών των αρχών τόσο στη χάραξη πολιτικής όσο και στην υλοποίησή της.

Η έκδοση αυτή χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το περιεχόμενο αυτής είναι αποκλειστική ευθύνη της Κέντρο Παγκόσμιων Πολιτικών Global Policies Centre και Oxygen for Democracy και δεν αντικατοπτρίζει κατ' ανάγκην τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.